

A MAGYAR HONVÉDSÉG
ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG FOLYÓIRATA

SEREG SZEMLE

„FEGYVER, FEGYVER, FEGYVER KÉVÁNTATIK,
ÉS JÓ VITÉZI RESOLUTIO!”

(ZRÍNYI MIKLÓS)

BESENYŐ JÁNOS ÖRNAGY: AL-KAIDA TÉRNYERÉSE A MAGHREB RÉGIÓBAN

Az elmúlt évek során az Észak-Afrikában működő és egyre látványosabb támadásokat végrehajtó algériai terrorista helyi szervezet, az Ima és Harc Szalafista Csoportja (Salafist Group for Preaching and Combat-GSPC) mára egy hatékony, több szélsőséges muzulmán csoportosulást összefogó regionális csoporttá alakult. Ezt a szervezet által választott új név, az al-Kaida az Iszlám Maghrebben (AQIM) is jelzi, ugyanis már nem csak Algériában, hanem Észak-Afrika összes országában hajt végre terrorakciókat a nyugati célpontok és az „áruló” muzulmánok ellen, sőt Irakba és Afganisztánba is küldtek önkénteseket a koalíciós erők elleni harcra. Biztonságpolitikai szakértők szerint ezek az akciók is bizonyítják, hogy a korábban csak algériai területen működő csoport, az Al-Kaida közeli szövetségesévé, egyfajta kinyújtott karjává vált a Maghreb régióban, amely nem csak az algériai kormányzat ellen, hanem a szomszédos kormányok ellen is képes hatékonyan fellépni. A jelentős anyagi támogatással rendelkező szervezet már nem csak Észak-Afrikában, hanem Európa muzulmán közösségeiből is toboroz dzsihadista harcosokat.

Az AQIM először 1992-ben bukkant fel, amikor is az algériai katonai kormányzat megsemmisítette a választások eredményét, attól való félelmében, hogy a mérsékelt és szélsőséges muzulmán szervezetekből létrejött Iszlám Felszabadítási Front (Islamic Salvation Front) kerül hatalomra. Ekkor a muzulmán szervezetek közösen indítottak harcot a kormányzat ellen. Az ISF 1998-ban vált külön az Iszlám Fegyveres Csoporttól (Armed Islamic Group - GIA), mivel az brutális akciókat hajtott végre a polgári lakosság ellen, akik erre a

muzulmán csoportok ellen fordultak. Mivel a GSPC csak a kormánycsapatok ellen harcolt, a civil lakosságot pedig nem háborgatta, hamarosan elnyerte még a mérsékelt muzulmánok támogatását is, így a szervezet rövid időn belül nagyobb befolyásra és támogatásra tett szert, mint a GIA. Több kisebb-nagyobb muzulmán csoport kezdett harcot a kormány ellen, akik közül még érdemes megemlíteni egy a GSPC-ből kivált csoportot, a Mokhtar Belmokhtar által vezetett Szabad Szalafista Csoportot (Free Salafist Group - GSL), amely a kormány félreállítását, valamint egy totalitárius iszlám állam létrehozását tűzte ki célul.

Ugyanakkor az algériai kormányzat harcot hirdetett a terrorista szervezetek ellen, amelyben igen nagy segítséget kapott az Amerikai Egyesült Államoktól és Franciaországtól is, mind anyagi, kiképzési és hírszerzési területen is. Ez a tevékenység akkor hozta meg igazán a gyümölcsét, amikor egy széleskörű amnesztiát hirdettek a kormány ellen harcolók számára, akiknek az akkor 28000 fős létszáma rövidesen néhány száz főre csökkent.

Ez a jelenség azonban megfordult az iraki és az afganisztáni események során mivel azokat a muzulmánok az iszlám világ elleni nyugati támadásnak tekintették, így a GSPC szervezetébe áramlani kezdtek az újabb önkéntesek, és a szervezet újabb akciókat tudott végrehajtani. Habár az algériai kormány op-

timista hangvételű jelentésekkel igyekszik az országot a „béke és stabilitás szigeteként” bemutatni, szinte nincs olyan nap, amikor ne hajtánának végre merényletet a kormányzati tisztviselők, katonák vagy bárki ellen, akit a kormány támogatásával gyanúsítanak az iszlám szélsőségesek. A terroriszervezet működésének anyagi fedezetét főként emberrablásokból szerzett váltságdíjjal és különböző törvénytelen tevékenységekből (fegyver, kábítószer csempészet, stb.) finanszírozzák.

A GSPC harcosok 2003 februárjában például harminckettő európai turistát ejtettek foglyul az algériai Szaharában. A váltságdíj, amit a turistákért fizettek megközelítette a 10 millió dollárt; amelyből a terroristák föld-levegő rakétákat, gépfegyvereket, aknavetőket, és egyéb modern felszerelést (GPS, stb.) szereztek be a további akcióikhoz.

Az AQIM és Al-Kaida közötti együttműködés nem egy új keletű jelenség. A Washington Institute Near East Policy által 2007-ben készült tanulmány szerint már 1990-es évek elején Oszama Bin Laden komoly anyagi támogatást nyújtott az algériai iszlamista csoportoknak. A GSPC több tagja is az afganisztáni táliboktól kapott kiképzést, sőt néhányan az amerikai, majd pedig a NATO csapatok ellen is harcoltak. A két szervezet már 2003-ban hivatalossá tette az együttműködést, majd 2006-ban egy az Al-Kaida parancsnokhelyet-

tese, Ayman al-Zawahiri bejelentette a GSPC beolvadását a nemzetközi terrorszervezetbe. Ekkor nevezték át a szervezetet és használja a mostani nevét. Az AQIM 2009 folyamán jelentősen megerősödött az Irakból és Afganisztánból hazatért önkénteseivel, amit az egyre hatékonyabb támadásaival is bizonyít.

Bár a szervezet eredetileg a világi berendezkedésű algériai kormányt akarta megdönteni, illetve az iszlám törvények alapján működő kalifátust létrehozni Algériában, azonban amióta csatlakozott az Al-Kaidához, globalizálódott és már Észak-Afrikában, Nyugat-Európában illetve Irakban végrehajtott terrorcselekményekben vesz részt.

Az algériai hatóságok úgy vélik, hogy a névváltoztatás azt jelzi, hogy a szervezet megpróbál ismét felkelést szervezni Algériában. Ezt azonban megkérdőjelezi az AQIM által jegyzett szolidaritási nyilatkozat, amelyben támogatásukról biztosítják a palesztin, szómáliai és a csecsen muzulmán terrorista csoportokat. Az AQIM vezetője, Abdelmalek Droukdal szerint nemcsak Algéria, hanem Franciaország és az Egyesült Amerikai Államok ellen is támadásokat készülnek végrehajtani, mivel azok keresztes hadjáratot folytatnak a muzulmánok ellen.

Az AQIM a hagyományos terroristataktikákat alkalmazza Algériában, köztük a gerilla-stílusú támadásokat a kormánycsapatok el-

len, illetve teherautó bombákat használ a kormányzati célok ellen. Pl. 2006 decemberében támadást hajtottak végre két busz ellen, Algír közelében, amikor is több külföldi állampolgár sebesült meg. Négy hónappal később a csoport egyidejűleg két bombát robbantott Algírban, amelynek során huszonhárom ember vesztette el az életét. Az egyik bombát a miniszterelnöki Hivatal előtt robbantották fel.

2007 decemberében két öngyilkos merényletet hajtottak végre, amely negyvenegy ember életét követelte, beleértve tizenhét ENSZ alkalmazottat. Ezek a támadások, akárcsak a 2008 júniusában egy katonai ellenőrzési pont ellen végrehajtott sikeres öngyilkos merénylet, azt bizonyítják, hogy az AQIM egyre inkább áttért az öngyilkos merényletekre. Emellett egyre több esetben használnak házilag, improvizált robbantó eszközöket (improvised explosive devices - IEDs) az algériai katonai erők ellen, hasonlóképpen, mint a tálib és Al-Kaida fegyveresek Afganisztánban a szövetséges csapatok ellen. ezzel a módszerrel 2009 júniusában egy rajtaütés során huszonnégy algériai rendőrt megölték meg az AQIM fegyveresei.

A szélsőségesek folytatják az emberrablásokat is (főként európaiakat), mivel az elfogottakért cserébe jelentős összegű váltságdíjat kaphatnak vagy pedig máshol bebörtönö-

zött iszlám fegyveresek szabadon engedését kényszeríthetik ki. 2008 februárjában két osztrák turistát raboltak el, akik a szabadságukat töltötték Tunéziában. Őket nyolc hónapra keresztül tartották fogva Maliban, mielőtt jelentős váltságdíjért szabadon nem engedték őket. 2008 decemberében két kanadai diplomatát raboltak el, akik Nigerben tartózkodtak az ENSZ megbízásából. A diplomatákat csak 2009 áprilisában engedték szabadon két másik európai tússzal, akit még januárban raboltak el. Az AQIM fogságában maradt még egy brit és egy svájci túsz is, akik közül 2009 júniusában a brit túszot kivégezték, a svájciról pedig nincs biztos információ. Ugyanakkor egy amerikai segélymunkás meggyilkolását vállalta magára a szervezet, amit Mauritániában, Nouakchottban követtek el, illetve Maliban is meggyilkoltak egy brit turistát. Legutóbb 2009 novemberében raboltak el három spanyol segélymunkást, majd nem sokkal később egy itáliai házaspárt Sergio Cicalát és feleségét Philomene Kaborét Mauritániában. A Maliban őrzött foglyok közül a nőket márciusban egy meg nem nevezett összegért szabadon bocsátották, míg a férfiakat továbbra is fogságban tartják valahol a sivatagban.

Ezekben az esetekben is jól látható, hogy az AQIM regionális szervezetté nőtte ki magát, amely Észak-Afrika szinte minden országában rendelkezik támogatókkal, nemcsak

Maliban ahol már évtizedek óta harcolnak a tuareg felkelők a kormánycsapatok ellen, hanem a turistaparadicsomnak tekintett Tunéziában is. Az algériai kormány mind kíméletlenebb fellépése során az AQIM tevékenységének nagy részét áthelyezte Maliba, a Szahara elhagyott területeire, ahol a kormányzatnak nincs elegendő hatalma a helyi törzsek felett, akik támogatást nyújtanak a terrorista szervezet fegyvereseinek. Azonban az AQIM fegyveresei nem érezhetik magukat teljes biztonságban, mivel 2009 júniusában az ország biztonsági erői (amerikai speciális egységekkel megerősítve) Timetrine város közelében rajtaütöttek a szervezet egyik egységén, amelyet szinte teljesen felszámoltak. Az Amerikai Egyesült Államok és Franciaország a térség veszélyeztetett államai számára (Mali, Niger, Mauritánia) kiképzési és katonai segítséget nyújt a terrorista szervezetek elleni küzdelemben. Ezzel egyidejűleg az USA külügyminisztériuma 2009. október végén ismét felvette az algériai terrorista csoportot a külföldi terrorista szervezetek (Foreign Terrorist Organization – FTO) listájára.

Ugyanakkor az USA komoly összeget fordít olyan katonai segítségnyújtási programokra, mint a Transz-Saharai Terrorizmus-ellenes Partnerség (Trans-Sahara Counter-Terrorism Partnership), amelynek keretén belül a észak-afrikai államoknak nyújtanak

pénzügyi és logisztikai támogatást.

Néhány szakértő arra figyelmeztet, hogy a csoport erősödő önbizalma növelheti annak a lehetőségét, hogy egyre több támadást hajtson végre nyugati (európai) országokban lévő célpontok ellen, ahol a radikalizálódó muzulmán kisebbségek egyébként is egyre nagyobb biztonsági kockázatot jelentenek. A szervezetnek egyre több támogatója van Európában, ahol a korábban a GIA-t segítő csoportok többsége szintén nekik gyűjt adományokat, illetve toboroz önkénteseket a további harcokhoz. Ennek ellenére csak kevesen hiszik, hogy az AQIM képes olyan volumenű támadásokat végrehajtani Európában, mint az Al-Kaida. Hugh Roberts szerint, aki az International Crisis Group észak-afrikai projektjeit vezette, a szervezet a fennállásának nyolc éve alatt még sosem hajtott végre akciót az öreg kontinensen. Ennek ellenére az európai országok biztonsága számára (főleg ahol jelentős muzulmán kisebbség található, illetve a mediterrán országok) ez csoport jelentős kihívást, fenyegetést jelent, amit nem szabad lekicsinyelni.

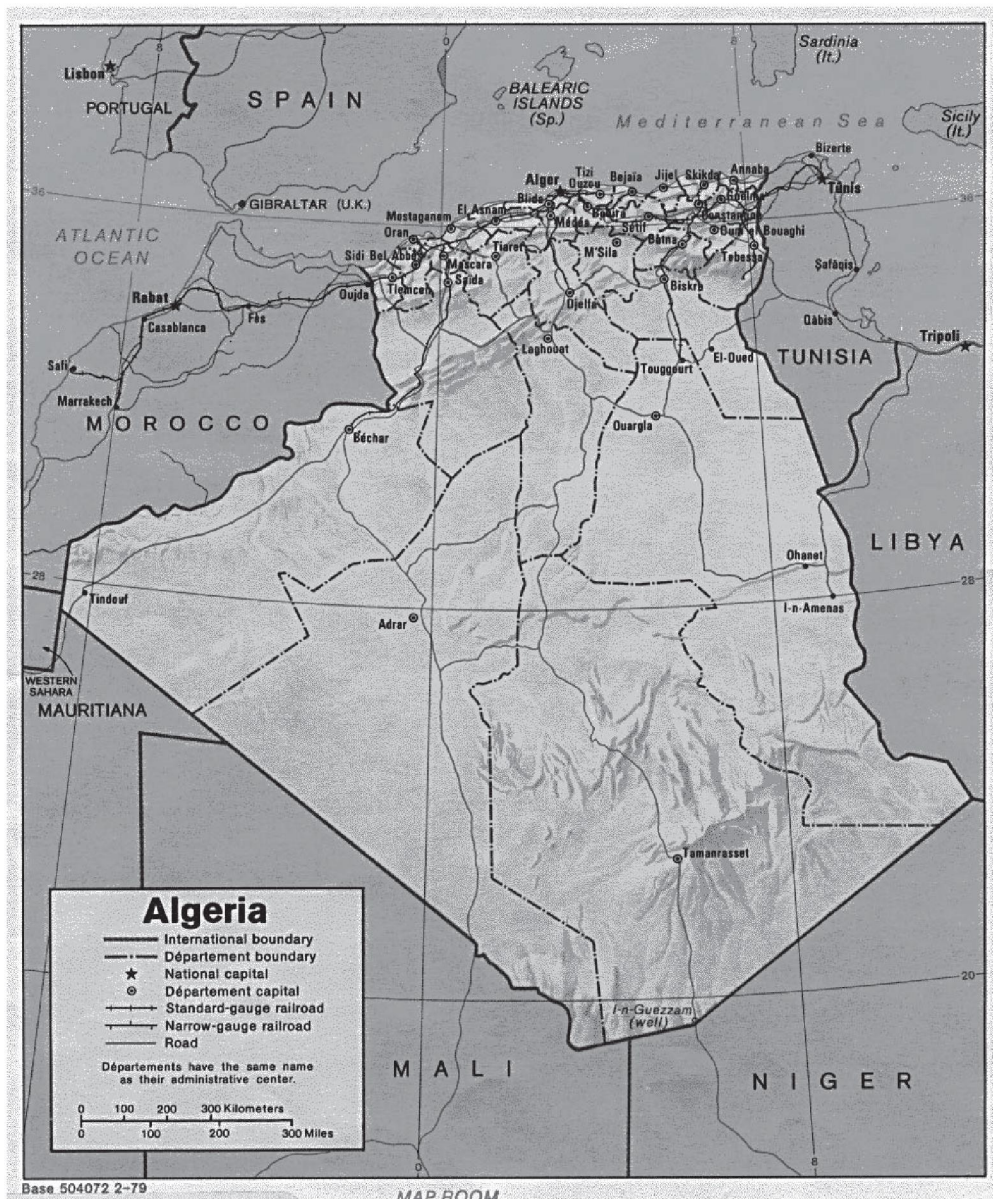
Ezt támasztja alá Bruce Riedel véleménye is, aki korábban a CIA terrorizmus elleni hivatalában dolgozott, így rálátása volt az AQIM működésére. Szerinte a szervezet kártartó munkával olyan szervezetet hozott létre, amely már most képes lehet terrorakciókat végrehajtani Nyugat-Európában és Észak-Amerikában is. Ezt bizonyítja, hogy 2008 júniusában a spanyol hatóságok lelepleztek egy Spanyolországban működő terrorista sejtet, amely az AQIM számára nyújtott logisztikai és pénzügyi támogatást. Valamivel korábban a francia rendőrség is leleplezett egy hasonló csoportot, amely Párizs főként muzulmánok által lakott külső kerületeiben tevékenykedett. Ugyanekkor Nagy-Britanniában, Németországban, Olaszországban, Portugáliában és Hollandiában több a szervezethez köthető terrorista gyanús személyt tartóztat-

tak le vagy utasítottak ki. Néhány elemző szerint ezek az események bizonyítják, hogy az AQIM mégis képes támadásokat végrehajtani Európában is.

A szervezetet jelenleg az a Abdelmalek Droukdal (akit Abu Musab Abdul Wadoudként is ismertek) vezeti, aki maga is Afganisztánban kapott kiképzést a táliboktól, akiknek az oldalán harcolt, amíg haza nem tért Algériába. Korábban egyetemi végzettséget szerzett, de nem erről híres, hanem a bombakészítéssel kapcsolatos speciális ismeretei miatt. Az AQIM vezetését 2004-ben vette át, amikor a csoport előző vezetőjét, Nabil Sahraouit, egy tűzharc során az algériai katonák megölték.

A csoport vezetői közé tartozik még Amari Saifi (akit Abderrazak el-Paraként is ismernek), aki korábban az algériai hadseregben kapott ejtőernyős kiképzést. Saifi legismertebb tevékenysége a szervezet számára nagy jövedelmet hozó 2003-as túszejtő akció volt, amelynek a során harminckét európai turistát raboltak el a Szaharában. Sokan csak a sivatag Bin Ladenjeként nevezték, mivel a nomádok között nagy népszerűségnek örvendett, az Egyesült Államok által keresett terroristák listáján pedig igen előkelő helyet foglalt el. Azonban nem sokáig élvezhette a sikereit, ugyanis 2004-ben Csádban egy titkos akció keretén belül elfogták, majd átadták az algériai hatóságoknak. 2008 februárjában az AQIM fegyveresei elraboltak két osztrák turistát, akikért cserébe nem csak borsos váltságdíjat de Saifi szabadon bocsátását is követelték. Azonban az algériai hatóságok nem engedték szabadon, hanem halálra ítélték annak ellenére, hogy 1993 óta nem hajtottak végre halálos ítéletet az országban.

A szervezet főként csempésztevékenységekből (fegyver, kábítószer, cigaretta és egyéb jövedéki termékek), illetve emberrablásokból szerez pénzt a működésére. Mivel a Szaharában nagyon nehéz (szinte lehetetlen) a határok biztonságos felügyelete a csempé-

szek szabadon folytathatják a tevékenységüket. Az Európában működő AQIM csoportok részben kábítószer terjesztésből, pénzmosásból szereznek jövedelmet, de a különböző muzulmán jótékonyági és vallási alapokból is jelentős összegekhez jutnak. Emellett a külföldön élő algériai származásúak is jelentős anyagi támogatást biztosítanak a szervezet tevékenységéhez. Ezeket az információkat az olasz és a francia rendőrség is megerősítette az Europol számára készített jelentésekben már 2008-ban. Várhatólag a szervezet még aktívabb részt fog vállalni a külföldi turisták elrablásában, mivel viszonylag kis munkával jelentős bevételt könyvelhetnek el. Pl. 2008-ban a két elfogott osztrák turistáért ötmillió font váltságdíjat tehettek zsebre. Az algériai hatóságok szerint az AQIM jelentős pénzügyi támogatást kap még Irántól és Szudántól is, de ezt eddig nem tudták meggyőzően bizonyítani, bár mind a két ország előszeretettel támogat terrorista csoportokat.

A szervezet a nemzetközi porondon is kipróbálta már magát, ugyanis Irakban az észak-afrikai származású szélsőségesek aránya megközelítőleg 9-25% a koalíciós erők ellen harcoló idegen fegyvereseknek (a külföldi zsoldosok nagy része Szaúd-Arábiából és Jordániából származik). Ezek a fegyveresek főként öngyilkos merénylőként, egyszerű „katonaként” valamivel kevesebben pedig közép szintű vezetőként vesznek részt különböző terrorcselekményekben. Az AQIM egyik vezetőjét, Adil Sakir al-Muknit 2005-ben a szíriai kormány kiutasította az országból mivel az fegyve-

reseket toborzott Irakba az amerikai csapatok elleni harchoz. Egyes információk szerint az AQIM az Al-Kaidával együtt felelőssé tehető francia állampolgárok elleni támadásokért Irakban, illetve 2005 két Irakban tartózkodó algériai diplomata meggyilkolásáért.

Ezek a tények nem kerültek el az észak-afrikai államok vezetőinek figyelmét sem, akik egyre több esetben működnek együtt és koordinálják a tevékenységüket az AQIM és más a Maghreb régióban tevékenykedő szélsőséges muzulmán csoportok ellen. Ebben azonban szükség van az európai államok hatékony támogatására is, akikre – még ha ez most nem is látszik – a jövőben ugyanolyan veszélyt jelenthetnek a radikális muzulmánok, mint Algériára és a környező államokra.

